

Değirmendere Sualtı Topluluğunun Engellilere Yönelik Yapmış Olduğu Sualtı Dalış Faaliyetinin Engellilerin Kapasite Yoksunluğuna Etkisi

The Effect of Değirmendere Underwater Group's Underwater Diving Activity for Disabled People on Capacity Deprivation of Disabled People

Hüseyin ÇOTUR

Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi,
hcotur@hotmail.com
[0000-0001-9335-0146](tel:0000-0001-9335-0146)

Bora YENİHAN

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi,
bora.yenihan@kocaeli.edu.tr
[0000-0001-9413-6571](tel:0000-0001-9413-6571)

Araştırma & Yayın Etiği

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş,
iThenticate yazılımı ile taranmış,
araştırma yayın ve etiğine aykırılık tespit edilmemiştir.

Research & Publication Ethics

This article was reviewed by at least two referees,
a similarity report was obtained using iThenticate, and
compliance with research/publication ethics was confirmed.

CC BY-NC 4.0

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial
License altında lisanslanmıştır.

This paper is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial License

Atıf/Citation

Çotur, Hüseyin - Yenihan, Bora. "Değirmendere Sualtı Topluluğunun Engellilere Yönelik Yapmış Olduğu Sualtı Dalış Faaliyetinin Engellilerin Kapasite Yoksunluğuna Etkisi". Akademik İncelemeler Dergisi 18 / 1 (Nisan 2023): 100-122.
<https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1241786>

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.
The authors declared no conflict of interest.

Not/Note

Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilemler Etik Kurulu Başkanlığının 28.12.2022 tarihli 342302 sayılı kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır. Ayrıca, çalışmada Helsinki Bildirgesi'ndeki araştırma ilkelerine bağlı kalmıştır.

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Date Received: 24.01.2023
Kabul Tarihi/Date Accepted: 07.03.2023
Yayın Tarihi/Date Published: 15.04.2023

ISSN: 1306-7885

E-ISSN: 2602-3016

Cilt/Volume: 18 | Sayı/Issue: 1 |
Yıl/Year: 2023 (Nisan/April)

Değirmendere Sualtı Topluluğunun Engellilere Yönelik Yapmış Olduğu Sualtı Dalış Faaliyetinin Engellilerin Kapasite Yoksunluğuna Etkisi

Öz

1980'li yıllarda uygulanan neo-liberal politikalar nedeniyle Sivil Toplum Kuruluşlarının yapmış oldukları faaliyetler önem kazanmış Sivil Toplum Kuruluşları sosyal dayanışma, sosyal yardım ve yoksulluk yardımları gibi pek çok önemli faaliyette bulunmuşlardır. Kocaeli bölgesinde faaliyet gösteren bir Sivil Toplum Kuruluşu olan Değirmendere Sualtı Topluluğu (DESSAT) sosyal sorumluluk kapsamında dezavantajlı kesim olarak nitelendirilen engellilere yönelik 2011-2013 yılları arasında SCUBA dalış eğitimi faaliyetinde bulunmuştur.

Bu çalışmada; DESSAT'ın yapmış olduğu SCUBA dalış eğitimlerinin engellilerin kapasite yoksunluğuna etkileri, eğitmenlerin ve dalış faaliyetine katılan engellilerin deneyimleri ve gözlemleri incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı engellilerin kapasite yoksunluğunu azaltma faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının rolleri konusuna dikkat çekerek farkındalık yaratmak, SCUBA dalış eğitimi faaliyetinin engellilerin kapasiteleri yoksunlukları üzerindeki etkilerini araştırmak ve görüş/önerilerde bulunmaktır. Çalışma nitel bir çalışma olup tematik analiz tekniği kullanılarak yapılmıştır. SCUBA dalış eğitimi faaliyetinin engellilerin kapasite yoksunluklarına etkisinin belirlenmesi amacıyla dalış eğitmenleri ve sualtı dalışı yapan engellilerle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda engelliler ve eğitmenlerle yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen bilgiler değerlendirilmiş değerlendirme sonucunda SCUBA dalış faaliyetinin engellilerin sosyalleşmesine, toplum içerisindeki diğer faaliyetlere katılmasında, kendilerini mutlu ve huzurlu hissetmelerine, özgüvenlerinin artırılmasına, yapabilirlik olarak engellerinin ortadan kaldırılmasına önemli oranda katkısı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Sivil Toplum Kuruluşları, Kapasite Yoksunluğu, Yoksulluk, SCUBA.

The Effect of Değirmendere Underwater Group's Underwater Diving Activity for Disabled People on Capacity Deprivation of Disabled People

Abstract

Due to the neoliberal policies implemented in the 1980s, the activities of the Non-Governmental Organizations gained importance. As a reflection of neo-liberal policies, the roles of non-governmental organizations have started to increase in Turkey. Değirmendere Underwater Community (DESSAT), a Non-Governmental Organization operating in the Kocaeli region, carried out SCUBA diving training activities for the disabled people, who are considered as the disadvantaged group within the scope of social responsibility, between 2011 and 2013.

In this study; The effects of the SCUBA diving trainings conducted by DESSAT on the capacity deprivation of the disabled people were tried to be determined by examining the experiences and observations of the instructors and the disabled people participating in the diving activities. The aim of the study is to raise awareness by drawing attention to the role of Non-Governmental Organizations in reducing the capacity deprivation of the disabled people, to investigate the effects of the SCUBA diving training activity on the capacity deprivation of the disabled people, and to provide opinions/suggestions. The study is a qualitative study and was conducted using thematic analysis technique. In order to determine the effect of SCUBA diving training activity on the capacity deprivation of the disabled people, in-depth interviews were conducted with diving instructors and disabled people. As a result of the research, the information obtained from the in-depth interviews with the disabled people and their trainers were evaluated, and as a result of the evaluation, It has been determined that the SCUBA diving activity contributes significantly to the socialization of the disabled people, their participation in other activities in the society, to feel happy and peaceful, to increase their self-confidence, and remove their barriers in terms of ability.

Key Words: Disabled, Non-Governmental Organization, Capability Deprivation, Poverty, SCUBA.

Extended Abstract

Due to the neoliberal policies implemented in the 1980s, the activities of the Non-Governmental Organizations gained importance. As a reflection of neo-liberal policies, the roles of non-governmental organizations have started to increase in Turkey. Değirmendere Underwater Community (DESSAT), a Non-Governmental Organization operating in the Kocaeli region, carried out SCUBA diving training activities for the disabled people, who are considered as the disadvantaged group within the scope of social responsibility, between 2011 and 2013. It is considered important to determine the effects of the SCUBA diving training activity on the capacity deprivation of the disabled people. The ability to perform a difficult activity such as SCUBA diving, which even non-disabled individuals may struggle with, is worth examining. In addition, the fact that the SCUBA diving training activities carried out by DESSAT are an activity for the public benefit given free of charge to the disabled people, specific to Non-Governmental Organizations, and the fact that there are no studies in Turkey showing the effect of SCUBA diving trainings on the capacity deprivation on the disabled people in the literature reveals the originality of the research.

The aim of the study is to raise awareness by drawing attention to the role of Non-Governmental Organizations in reducing the capacity deprivation of the disabled people, to investigate the effects of the SCUBA diving training activity on the capacity deprivation of the disabled people, and to provide opinions/suggestions.

The study is a qualitative, and in-depth interviews were conducted with the diving instructors and the disabled people diving underwater to determine the effect of SCUBA diving training activity on the capacity deprivation of the disabled people. In-depth interviews were conducted using a semi-structured interview form, and the data obtained were analyzed with a thematic research technique. Qualitative research deals with subjective data such as people's opinions, experiences, perceptions and emotions, a social event or phenomenon is described in its natural environment, and small samples are studied to collect data because it is time-consuming (Arikan, 2017, 21-22). According to W. Lawrence Neuman, "qualitative researchers are more concerned with the richness, texture, and feel of raw data because their inductive approach emphasizes developing insights and generalizations from collected data" (Neuman, 2017, 221). Thematic analysis, on the other hand, refers to analyzing the differences, similarities and relationships between the data obtained. The word thematic also expresses the purpose of searching for clustered themes in the data (Gibson & Brown, 2009).

As a result, it was observed that during and after the SCUBA diving activity, disabled people were affected by the fascinating atmosphere of the underwater, sea creatures such as fish, stingrays, seahorses they saw, and they found peace due to touching the underwater rocks and the sea floor and the silence underwater. In the evaluation, it was determined that disabled people are delighted in the diving training activity, and that even non-disabled individuals are proud of being able to do and succeed in an activity that they hesitate to do. It has been stated that the disabled people can move very quickly underwater due to the non-gravity environment; they can do many underwater movements that they cannot do on land, and they get rid of their obstacles underwater. For this reason, it is seen that disabled people feel equal with non-disabled individuals underwater. It has been determined that the SCUBA diving training activity has been instrumental in eliminating the shyness and fears of disabled people, increasing their self-confidence, expanding their participation in social life and expanding their social circle, being in different environments, and acquiring different and different friends and

friendships. In this sense, it has been determined that the SUCUBA diving activity positively contributes to the participation of the disabled people in social activities. It has been determined that the SCUBA diving activity contributes significantly to the socialization of the disabled people, their participation in other activities in the society, to feel happy and peaceful, to increase their self-confidence, and remove their barriers in terms of ability. For this reason, it is important to ensure that such activities are not a one-off increase and their continuity is ensured.

The most significant difficulties of the disabled people are the difficulties they have experienced because diving suits are unsuitable for disabled people. In order to eliminate the problem, it is considered that producing diving suits according to the needs of the disabled people in such a way that they will not have difficulty in putting on and taking off, will eliminate the difficulties that the disabled people may face. It has been determined that DESSAT has difficulties in meeting other expenses, including trainer fees, since the trainings are long-term and expensive requires time. For this reason, it is important that private and public institutions support non-governmental organizations in their activities for the disadvantaged, and it is considered that it will contribute to the solution of financial problems.

Giriş

1980'lerden sonra önem kazanmaya başlayan neo-liberal politikaların bir yansıması olarak Türkiye'de de sivil toplum örgütlerinin rolleri artmaya başlamıştır. Değirmendere Sualtı Topluluğu'nun (DESSAT) kamu yararı amacıyla dezavantajlı kesimlerden bir tanesi olarak kabul edilen engellilere yönelik yapmış olduğu SCUBA dalış eğitim faaliyetinin engellilerin kapasite yoksunluğu üzerindeki etkilerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. SCUBA dalış faaliyeti yapılabilirlik açısından değerlendirildiğinde engelli olmayan bireylerin bile yapmakta zorlanabilecekleri SCUBA dalışı gibi zor bir faaliyetin engelli bireyler tarafından yapılabilmesi incelenmeye değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca DESSAT tarafından icra edilen SCUBA dalış eğitim faaliyetlerinin hem Sivil Toplum Kuruluşları özelinde ücretsiz olarak engellilere verilen kamu yararına yönelik bir faaliyet olması hem de literatürde SCUBA dalış eğitimlerinin engelliler üzerindeki kapasite yoksunluğuna etkisini gösteren araştırmalara Türkiye'de rastlanmaması araştırmanın özgünlüğünü ortaya koyacaktır.

Yapılan çalışmada sivil toplum kuruluşları, Yoksulluk, kapasite yoksunluğu ve engellilik, DESSAT'ın engellilere yönelik SCUBA dalış faaliyeti, araştırmanın yöntemi üzerinde durulacaktır. Sivil toplum örgütü dalış eğitmenleri ve engelliler ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamında derinlemesine yapılan görüşmelerin tematik araştırma tekniği ile tespit edilen bulgular incelenecektir. Yapılan araştırmada tespit edilen bulgular tartışılarak sonuç ve önerilerde bulunulacaktır.

1. Sivil Toplum Kuruluşları

Geçmiş tarihsel dönemlere dayanan Sivil Toplum Kuruluşları 18. yüzyıla kadar sosyal politika uygulamalarını gönüllülük ve karşılıklı yardım temelinde yürütmüşlerdir. Sanayi Devrimi sonrası Sanayi Devriminin getirmiş olduğu sorunlara cevap veremeyen geleneksel Sivil Toplum Kuruluşlarının yerini zamanla devlet almıştır. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Keynesyen politika çerçevesinde tüm Avrupa'da refah devleti uygulamaları ile Sivil Toplum Kuruluşları önemini kaybetmiştir. Ancak 1980'li yıllardan sonra uygulanmaya başlayan Neo-liberal politikalar ile Sivil Toplum Kuruluşları yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle internet, sosyal medya gibi iletişim araçlarının yaygın hale gelmesi

Sivil Toplum Kuruluşlarının daha iyi örgütlenmelerine ve sosyal duyarlılıklarında artışa neden olmuştur. Sosyal demokratların 1990'lı yıllarda Avrupa'da iktidardan uzaklaşmaları nedeniyle refah devletlerinde yaşanan krizler birçok ülkede Sivil Toplum Kuruluşlarını sosyal politikanın bir parçası haline getirmiştir (Tokol, 2020, 98). Türkiye'de de sivil toplum kuruluşları 1980'li yıllardan sonra ülke içi ve dışı etkiler nedeniyle etkinliğini artırmaya başlamış ve sivil toplum kuruluşları toplumsal değişimin önemli bir unsuru haline gelmiştir (İçduygu vd., 2011, 45).

Devlet kuruluşları haricinde, siyasal ve kültürel etkinliklerde bulunan aynı zamanda ekonomik ve sosyal faaliyetler yürüten gönüllü kuruluşlar Sivil Toplum Kuruluşları olarak tanımlanmaktadır (Kalaycıoğlu, 1998, 111-114). Sivil toplum kuruluşlarının özünde arkadaşlık, dostluk, bireylerin beraberce belirli faaliyetleri başarma isteği, beraberce ve bir araya gelerek faaliyetlerde bulunması gibi faktörler bulunmaktadır. Bir iş bölümü ve güç birliği duygusunu içeren *"sivil toplum, bireylerin tek başlarına yapamadıkları faaliyetlerin ortaklaşa yapılmasını içeren bir olgudur. Bu kapsamda sivil toplum, birlikteliği, gönüllülüğü, dayanışmayı temsil etmektedir."* (Keyman, 2004'a, 2-3). Türkiye Cumhuriyeti mevzuatında sivil toplum kuruluşu (STK) şeklinde tanımlanmıştır. Hukuki bir tanım bulunmamasına rağmen kâr amacı gütmeyen/gönüllü kuruluş tanımı kullanıldığında akıllara ilk olarak dernek ve vakıflar gelmektedir. Vakıf ve dernekler yasal mevzuatları farklı olmasına ve farklı kamu kuruluşları tarafından kontrol edilmesine rağmen toplumsal faaliyetleri açısından benzer kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle son yıllarda vakıf ve dernek yapıları arasındaki farklar azalmış; dernekler gibi vakıflar, vakıflar gibi dernekler kurulmuştur (İçduygu vd., 2011, 61-62). İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (t.y.) verilerine göre Türkiye'de 102 898 dernek, Vakıflar genel Müdürlüğü (2022) verilerine göre ise 6074 vakıf bulunmaktadır.

2. Yoksulluk, Kapasite Yoksunluğu ve Engellilik

İnsanlık tarihi kadar eski olan yoksulluk, insanların topluluk halinde yaşamaya ve üretim süreçlerine katılmaya başladıkları zamanlardan itibaren var olan bir olgu olmakla birlikte sosyal olarak kabul edilmesi 17. yüzyılın ilk dönemlerine dayandırılabilir (Benli ve Yenihan, 2018, 3-4). Yoksulluk çok boyutlu ve karmaşık bir kavram olması nedeniyle literatürde tam bir tanımına rastlamak mümkün değildir. Yoksulluğun meydana gelme süreci, yoksulluğun nedenleri, ülkelerin yoksullukla mücadele politikaları, gelişmişlik düzeyleri, toplumların sosyo-kültürel yapıları, demografik özellikleri, coğrafi ve iklimsel özellikleri vb. çok çeşitli faktöre bağlı olması nedeniyle yoksulluğun tam bir tanımının yapılmasını güçtür. (Cerev, 2018, 222). Yoksulluğun tanımı hem ekonomik parametreler hem de sosyal parametreler ile yapılabilmektedir. En geniş anlamıyla yoksulluk, çeşitli sosyal ve ekonomik riskler karşısında savunmasız ve güçsüz olma durumu olarak tanımlanabilir (Purutçuoğlu ve Doğan, 2017, 348). Şenkal (2005) yoksulluğu, insanların temel gereksinimlerini karşılayamadan yaşam standartlarının altında bir durumda hayatlarını sürdürmesi olarak tanımlamıştır. Bu tanım genel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kapasite yoksunluğu ise, asgari düzeyde bir hayat sürebilmek için olması gereken yeteneklerden yoksun olmayı ifade etmektedir (Sen, 2000, 4). Kapasite, öncelikle değerli işlevlere ulaşma özgürlüğünün bir yansımasıdır. İşlevler refahı oluşturduğu ölçüde, kapasite, kişinin refahı elde etme özgürlüğünü temsil eder. Kapasite özgürlüğe ulaşmanın araçlarından ziyade doğrudan özgürlüğe odaklanmaktadır ve sahip olduğumuz gerçek alternatifleri belirlemektedir (Sen, 1992, 49).

Engellilik; 1 Haziran 2005 tarihinde kabul edilen 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun 3. Maddesinde, “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey” olarak, 25 Nisan 2009 tarihinde Resmi Gazetede Yayımlanan 27210 sayılı Yurt İçinde İşe Yerleştirme Hizmetleri Hakkında Yönetmelik de “Doğuştan ya da sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişilerden çalışma gücünün en az % 40’ından yoksun olduğu sağlık kurulu raporu ile belgelenenleri” engelli olarak tanımlamaktadır.

3. DESSAT’IN Engellilere Yönelik Scuba Dalışı Eğitim Faliyeti

2005 yılında faaliyetlerine başlayan DESSAT başlangıçta bölge halkını su altı ile tanıştırmaya hedefi ile yola çıkmıştır. 2006-2008 yılları arasında Kocaeli İli Kandıra İlçesi Kefken bölgesinde 30 kişilik can kurtarma ekibi ile 500 kişiyi boğulmaktan kurtarmış, başta Kocaeli Belediyesi olmak üzere birçok belediye personeline, dalış ve can kurtaran eğitimi vermiş, engelli bireylere yönelik dalış faaliyeti yürütmüş bir sivil toplum örgütüdür. DESSAT tarafından engellilere yönelik yapılan dalış eğitimleri 2011-2013 uygulanmıştır. “Engelsiz Dalış Projesi” fikri zihinlerdeki engelleri kaldırmayı amaç edinmiş ve bu doğrultuda DESSAT tarafından hayata geçirilmiştir. Dalış eğitiminin amacı; yürümek, koşmak, tırmanmak gibi meziyetler istemeyen su altındaki engelsiz ortamı kullanarak, engelli bireylerin aktif ve üretken olmalarını sağlamak, özgüvenlerini artırmak, meslek eğitimi almalarına olanak sağlamak, neşe ve huzur uyandırmak, bağışıklık sistemlerini güçlendireceği engelli vatandaşlarımızın engellerini ortadan kaldıracakları su ortamında terapi yapmalarını sağlamak olarak belirtilmektedir. (DESSAT, t.y.a).

Proje Gölcük Belediye Başkanlığının destekleri ile Gölcük Engelliler ve Dayanışma Derneğinin gözetiminde ve Değirmendere Sualtı Topluluğu (DESSAT) bünyesindeki IDDA (Uluslararası Engeli Dalıcılar Birliği (International Disabled Diver Association) engelli dalış eğitmenleri tarafından yürütülmüştür. Üç yılı aşan bir sürede Gölcük Engelli Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği ve DESSAT tarafından tamamen ücretsiz olarak yürütülen projede Kocaeli ilinde yaşayan engellilere eğitim verilmiştir. Bu projenin en önemli özelliği engelli vatandaşları kısa süreli olarak su altıyla tanıştırmak ve bu aktivitelerin onların anılarında güzel bir aktivite olarak kalmasından ziyade IDDA dalıcı sertifikasyon sisteminde ulaşabilecekleri en üst seviyeye kadar eğitimlerine DESSAT engelsiz tesislerinde devam edilerek sürekliliği olan bir faaliyet olmasıdır. (DESSAT, t.y.b)

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma DESSAT’ın 2011-2013 yılları arasında gerçekleştirdiği SCUBA dalış eğitimlerinin engellilerin kapasite yoksunluğuna etkilerini belirlemeye yöneliktir ve eğitmenlerin ve dalış faaliyetine katılan engellilerin deneyimleri ve gözlemleri ele alınarak bu etkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma nitel bir çalışma olup derinlemesine yapılan görüşmelerden elde edilen veriler tematik analiz tekniği ile analiz edilmiş ve analizlerde görüşme izlenimlerine yer verilmiştir.

Nitel araştırma kişilerin kanaatleri, deneyim, algı ve duyguları gibi sübjektif verilerle ilgilenilmekte, bir sosyal olay ya da olgu doğal ortamı içinde tasvir edilmekte ve zaman alıcı olması nedeniyle veri toplamak için küçük örneklem üzerinde çalışılmaktadır (Arıkan, 2017, 21-22). W. Lawrence Neuman’a göre, “nitel araştırmacılar ham verilerin

zenginliği, dokusu ve yarattığı hisle daha çok ilgilenir, çünkü onların tümevarımcı yaklaşımı toplanan verilerden yola çıkarak anlayışlar ve genellemeler geliştirmeyi vurgular” (Neuman, 2017, 221). Tematik analiz ise, elde edilen verilerin farklılıklarını, benzerliklerini ve veriler arasındaki ilişkilerin analizlerini gerçekleştirilme sürecini ifade eder. Tematik kelimesi de veriler içinde yer alan kümelenmiş temaları arama amacını ifade etmektedir (Gibson ve Brown, 2009).

4.1. Araştırmanın Etiği

Araştırmaya başlamadan önce Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 27 Aralık 2022 tarihli toplantı ve 17 numaralı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır. Katılımcılar, araştırmanın konusuna ve sorularına ilişkin bilgilendirilmiştir. Yüz yüze görüşmelerde görüşmeye başlamadan önce katılımcılara aydınlatma formu verilmiş telefonla görüşme yapılanlara aydınlatma formu okunmuştur. Katılımcıların gönüllü formundaki bilgileri anladıkları ve araştırmaya katılmayı onayladıkları teyit edildikten sonra görüşme yapılmaya başlanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların izinleri alınarak yazılı (karalama) olarak alınmış ve telefon görüşmelerinde görüşmecilerin onayları alınarak izin verenlerin görüşmeleri ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

4.2. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Bu araştırmada veriler 01 Ocak – 31 Ocak 2023 tarihleri arasında DESSAT eğitmenleri ve eğitime katılanlar engelliler ile yüz yüze ve telefon görüşmesi yoluyla yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Katılımcılara Tablo 1 ve Tablo 2’de belirtilen toplam üçer adet demografik özelliklerini belirleyen soru ile üçer adet açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırmada DESSAT yöneticileri ile görüşülmüş yöneticiler kanalı ile dalış yapan engelli bireylerle ve eğitimcilerle temasa geçilmiştir. Görüşmeler öncesinde katılımcılar ile telefon görüşmesi yoluyla irtibat sağlanmış araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcıların uygun olduğu zamanlarda yüz yüze ve telefon görüşmeleri ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların onamı yazılı ve sözlü olarak alınmış ses kayıt edilmesine ilişkin izin verip vermedikleri sorulmuş izin veren katılımcıların ses kayıtları kaydedilmiştir. 30 dakika ile 60 dakika arasında değişen sürelerde yapılan derinlemesine görüşmeler karalama yolu ve ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş alınan notların ve ses kayıtlarının düzenlemeleri yapılmış ve bilgisayara aktarılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler tematik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiş olup analizlerde görüşme izlenimlerine yer verilmiştir. Bu çalışmada 10 ile 15 SCUBA dalış eğitimine katılan engelli ve dalış yaptıran eğitmen ile görüşülmesi planlanmış 11. görüşmeden sonra verilen cevapların tekrar etmesi ve benzerlik göstermesi nedeniyle görüşmeler 11. görüşmeden sonra kesilmiştir. Çalışmanın örneklemini 4 eğitmen ve 7 engelli dalıcı toplam 11 kişi oluşturmuştur.

Silverman (2014) teorik fikirler geliştirildikçe, erken analizden elde edilen kavramların gelişen teorik kategorileri detaylandırmak ve kavramsal boşlukları ele almak için verilerin toplanmasına rehberlik ettiğini, araştırmaların genellikle uygun/amaçlı örnekleme ile başlayıp ve ardından teorik örneklemeye geçtiğini, ancak yeni verilerin artık teorik bilgiler sağlamadığı nokta olan teorik doygunluğun veri toplamaı durdurma kriteri olduğunu ve ayrıca verilerin tekrar etmesi nedeniyle teorik dolgunluğa ulaşıldığında veri toplanmanın kesilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Tablo 1. Engelliler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu

DESSAT Eğitimine Katılan Engellilerin Demografik Özelliklerine ilişkin sorular				
Cinsiyetiniz:	Kadın: ☐	Erkek ☐		
Engellilik Durumu:				
Yaş:	18-25 ☐	25-35 ☐	36-40 ☐	41 ve üstü ☐
DESSAT Eğitimine Katılan Engellilerin Kapasite Yoksunluğu Algısına ilişkin Sorular				
1. Dalış eğitimine katılma nedenleriniz ve eğitim sonundaki deneyimleriniz nelerdir?				
2. Dalış eğitimlerinin sosyal çevreniz ve özgüveniniz üzerindeki etkileri nelerdir?				
3. Dalış eğitimlerinde yaşamış olduğunuz sorunlar ve zorluklar nelerdir?				

Tablo 2. Eğitimciler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu

DESSAT Yönetici ve Eğitimcilerin Demografik Özellikleri				
Cinsiyetiniz	Kadın ☐	Erkek ☐		
STK'daki pozisyonunuz	Yönetici ☐	Eğitmen ☐		
Yaş	18-25 ☐	25-35 ☐	36-40 ☐	41 ve üstü ☐
DESSAT Yönetici ve Eğitimcilerine Engellilerin Kapasite Yoksunluğu Algısına ilişkin Sorular				
1. Engellilere yönelik eğitimi verme amacınız nedir, eğitimde engellilerin deneyimleri ile ilgili gözlemleriniz nelerdir?				
2. Eğitimler tamamlandıktan sonra engellilerin sosyal ilişkileri ve özgüvenlerine yönelik gözlemleriniz nelerdir?				
3. Dalış eğitimlerinde eğitim esnasında ve organizasyonel anlamda yaşamış olduğunuz zorluklar nelerdir?				

4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kısıtları

DESSAT'ın yapmış olduğu SCUBA dalış eğitimlerinin 2011-2013 yılları arasında yapılmış olması ve eğitime katılan engellilerin pek çoğunun iletişim bilgilerinin kurumsal olarak DESSAT'ta bulunmaması nedeniyle katılımcılarla iletişime geçme konusunda yaşanan sıkıntılar araştırmanın ilk kısıtı olarak değerlendirilebilir. İkinci olarak engellilerden bazıları engelli arkadaşları ile kendi aralarındaki veya DESSAT'la (eğitmenlerle) yaşamış oldukları şahsi problemler nedeniyle görüşme yapmak istememeleri araştırmanın ikinci kısıtını oluşturmuştur. Üçüncü kısıt ise eğitim alan engellilerin Kocaeli haricinde diğer illerde yaşamını sürdürmesi nedeniyle görüşmelere katılmaları ve iletişim kurma konusundaki kısıtlar olarak belirtilebilir.

5. Bulgular

Sivil Toplum Kuruluşu olan DESSAT'ın engellilere yönelik olarak sosyal sorumluluk projesi kapsamında yapmış olduğu sualtı dalış faaliyetinin engellilerin kapasite yoksunluğuna etkilerinin araştırılması amacıyla nitel araştırma yöntemiyle hazırlanan yarı yapılandırılmış soru formları kullanılarak derinlemesine yapılan görüşmelerin analizleri altı bölüm halinde incelenmiştir. İlk olarak katılımcılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda demografik özellikler, ikinci kısımda engellilerin SCUBA dalışına katılma nedenleri, üçüncü kısımda engellilerin SCUBA dalışı deneyimleri, dördüncü kısımda SCUBA dalış eğitiminin engellilerin sosyal çevresine etkisi, beşinci kısımda SCUBA dalışının engellilerin özgüvenlerine etkileri, altıncı kısımda SCUBA dalış eğitiminde engellilerin yaşamış olduğu zorluklar, yedinci kısımda eğitimcilerin dalış deneyimi

gözlemleri, sekizinci kısımda SCUBA dalış eğitiminin engellilerin sosyal ilişkilerine etkisine ilişkin eğitimci gözlemleri, dokuzuncu kısımda SCUBA dalış eğitiminin engellilerin özgüvenlerine ilişkin eğitimcilerin gözlemleri, onuncu kısımda SCUBA dalış eğitiminde ve organizasyonel anlamda eğitimcilerin yaşamış oldukları zorluklar incelenmiştir.

5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılanların demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3’de gösterilmiştir. Araştırmanın örneklemini 7 engelli ve 4 dalış eğitimcisi toplam 11 kişi oluşturmaktadır. Engelliler katılımcı olarak eğitimciler eğitimci olarak kodlanmış ve araştırmada katılımcı ve eğitimci olarak yer almışlardır.

Tablo 3. Sualtı Dalış Eğitimcileri ve Dalış Yapan Engellilerin Demografik Bilgileri

Katılımcı	Durumu	Cinsiyeti	Engellilik Durumu	Yaş
Katılımcı 1	Engelli	Bayan	Ortopedik Engelli	25-35
Katılımcı 2	Engelli	Bayan	Ortopedik Engelli	41 Üstü
Katılımcı 3	Engelli	Bayan	Ortopedik Engelli	41 Üstü
Katılımcı 4	Engelli	Bayan	Ortopedik Engelli	41 Üstü
Katılımcı 5	Engelli	Erkek	Ortopedik Engelli	41 Üstü
Katılımcı 6	Engelli	Erkek	Ortopedik Engelli	41 Üstü
Katılımcı 7	Engelli	Erkek	Görme Engelli	41 Üstü
Eğitimci 1	Eğitmen	Erkek	-	41 Üstü
Eğitimci 2	Eğitmen	Erkek	-	41 Üstü
Eğitimci 3	Eğitmen	Bayan	-	41 Üstü
Eğitimci 4	Eğitmen	Erkek	-	41 Üstü

5.2. Engellilerin SCUBA Dalış Eğitimine Katılma Nedenleri

Engellilerin SCUBA dalış eğitimine katılma nedenleri “Tavsiye” ve “Merak” olarak iki temaya ayrılmıştır. “Tavsiye” teması arkadaş tavsiyesi ve engelli derneklerinin tavsiyesi altında iki kategoride “Merak” teması sağlık açısından rahatlama, kendi yapabilirliklerini göreme, sualtı dalış deneyimlerini merak adı altında üç kategoride değerlendirilmiştir. Sualtı dalış eğitime diğer engellilere örnek olmak düşüncesi ise ayrı bir kategori altında incelenmiştir.

Tablo 4. Engellilerin SCUBA eğitimine katılma nedenleri

Tema	Kategori	F
Tavsiye	Arkadaş tavsiyesi	7/7
	Engelli dernekleri tavsiyesi	
Merak	Sağlık açısından rahatlama	7/5
	Kendi yapabilirliklerini görme	
	Sualtı dalış deneyimleri merak	
	Engellilere örnek olmak düşüncesi	7/1

“Tavsiye Teması” ve alt kategorilerinin incelenmesinde DESSAT’ın SCUBA dalış eğitimine iştirak eden engellilerin tamamının engelli derneklerinin ve arkadaşlarının tavsiyesi üzerine dalış faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Merak Teması” ve alt kategorilerinin incelendiğinde, engelli katılımcıların beş tanesinin SCUBA dalış eğitimlerinin sağlık açısından olumlu olabileceğini, sualtında neyi yapıp neyi yapamayacaklarını yani yapabilirliklerini ve sualtında nasıl bir deneyim yaşayacaklarını merak ettikleri için bu eğitime katıldıkları tespit edilmiştir.

“Diğer engellilere örnek olma düşüncesi kategorisi” incelendiğinde engelli katılımcılardan bir tanesinin diğer engellilere örnek olmak amacı ile dalış faaliyetlerine katıldığı görülmüştür.

Katılımcıların eğitime katılma nedeni olarak belirtmiş oldukları ifadeleri şu şekildedir;

Katılımcı 1 *“Engelli bir arkadaşım dalış faaliyeti olduğu söyledi dalış faaliyetine katılmama tavsiye etti. İlk teklifi duyduğumda yüzme bilmediğim için dalış faaliyetini başarabileceğim konusunda endişelerim oldu. Ancak dalış eğitimi başladıktan sonra eğitimcilerin yakınlığı, desteği ve bana vermiş oldukları güven neticesinde dalış faaliyetini başarabildim.”*

Katılımcı 2 *“Engelli olduğum halde neler başaracağımı görmek istedim. Başarılı olduğum takdirde diğer engellilere iyi bir örnek teşkil edebilirim düşüncesi ile dalış faaliyetine katıldım.”*

Katılımcı 3 *“Yüzmeyi çok seviyorum yüzme esnasında kendimi çok rahat hissediyorum bu nedenle sualtının yerçekimsiz ortamının bana nasıl bir rahatlık sağlayacağını merak ettim ve suyun bu avantajını deneyimlemek istedim bu nedenle dalış faaliyetlerine katıldım.”*

Katılımcı 4 *“Dalış eğitimi alma kararım da engelli arkadaşlarımla tavsiyeleri etkili oldu”*

Katılımcı 5 *“Tenis sporu ile meşgulüm tenise alternatif olarak dalış ve yüzmenin sağlık açısından olumlu olacağını düşünerek dalış eğitimine katılmaya karar verdim.”*

Katılımcı 6 *“Engelli bir arkadaşım ben dalış eğitimine katılıyorum siz de katılmak ister misiniz diye söyledi bunun üzerine katılabilir miyim düşüncesi bende oluşmaya başladı ancak yüzme bilmediğim için çok korkuyordum. Ancak dalış öğretmenleri ile görüştüğümde yüzme bilmeme gerek olmadığını zaten suya batmak ile ilgili problem yaşamayacağımı söylediler öğretmenlerin telkinleri ile oluşan güveni ile dalışa eğitimi almaya karar verdim.”*

Katılımcı 7 *“Görme engelli bir birey olarak tüplü sualtı dalış eğitimlerinde neler yapabileceğimi görmek istedim bu amaçla dalış faaliyetine katıldım”* şeklinde fikirlerini ifade etmişlerdir.

5.3. Engellilerin SCUBA Dalış Eğitimi Deneyimleri

Engellilerin SCUBA dalış eğitiminde yaşamış oldukları deneyimler Mutluluk ve Gurur, Yapabilirlik olarak iki temaya ve engelsiz bireylerle kendini sualtında eşit hissetme kategorisine ayrılmıştır. Mutluluk ve gurur teması, SCUBA dalışını başarabilmenin mutluluğu, kendisi ile gurur duyma, sualtındaki atmosferin vermiş olduğu mutluluk olarak üç kategoriye, yapabilirlik teması, sualtında rahat hareket edebilme, sualtında tüm engellerinden kurtulduğunu hissetme, karada yapamadıklarını sualtında yapabilme olarak üç kategoriye ayrılmış olup engelsiz bireylerle kendini sualtında eşit hissetme ayrı bir kategori altında incelenmiştir.

Tablo 5. Engellilerin SCUBA eğitimi deneyimleri

Tema	Kategori	F
Mutluluk ve Gurur	SCUBA dalışını başarabilmenin mutluluğu	7/7
	Kendisi ile gurur duyma	

	Sualtındaki atmosferin vermiş olduğu mutluluk	
Yapabilirlik	Sualtında rahat hareket edebilme	7/7
	Sualtında tüm engellerinden kurtulduğunu hissetme	
	Sualtında karada yapamadıklarını yapabilme	
	Engelsiz bireylerle kendini sualtında eşit hissetme	7/7

“Mutluluk ve Gurur” teması ve kategorilerinin incelenmesinde, katılımcıların tamamı belirlenen sualtı dalışı ile ilgili deneyimlerini sualtının büyüleyici atmosferinden, gördükleri balıklar, vatozlar, deniz atları, balıklar gibi deniz canlılarından etkilendiklerini ve sualtında mutlu olduklarını belirtmişler diğerlerinden farklı olarak Katılımcı 7’nin görme engelli olması nedeniyle sualtındaki canlıları göremediğini sadece kum ve kayalara dokunabildiğini söylemiş sualtının sessizliğinin kendisine huzur verdiğini belirtmiştir. Dalış eğitimleri esnasında ve sonrasında çok mutlu olduklarını ayrıca eğitimleri tamamlamanın (birşeyi yapabilmenin) mutluluğunu ve gururunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“Yapabilirlik” teması ve kategorileri incelendiğinde, katılımcıların tamamı sualtında suyun engelsiz ortamı nedeniyle çok rahat hareket ettiklerini, karada yapamadıkları birçok hareketi sualtında yapabildiklerini söylemişler ve sualtında bütün engellerinden kurtulduklarını belirtmişlerdir.

“Engelli olmayanlarla kendilerini eşit hissetme” kategorisi incelendiğinde, katılımcıların tamamı suya girdiklerinde bütün engellerinden kurtuldukları belirtmekte sualtının engelsiz ortamı nedeniyle karada yapamayacağı hareketleri sualtında çok rahat yapabildikleri için sualtında engeli olmayan bireylerle hiç farklılıklarının olmadığını sualtında bütün engellerinden kurtuldukları ve kendilerini sualtında dalış esnasında engelli olmayanlarla eşit hissettiklerini belirtmişlerdir.

Dalış deneyimleri ile ilgili olarak katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Katılımcı 1 “İlk dalış eğitimi tavsiyesini aldığım da yüzme bilmediğim için dalış faaliyetini başarabileceğim konusunda endişelerim oldu ancak dalış eğitimi başladıktan sonra eğitimcilerin yakınlığı, desteği ve vermiş oldukları güven neticesinde dalış faaliyetini başarabileceğimi gördüm. Dalış eğitiminden sonra çok keyif aldım, çok mutlu oldum, bir faaliyeti ilk defa başarmanın ne kadar çok mutluluk verici olduğunu anlatamam. Tek başıma yolda yürüyememe rağmen dalışta her şeyi yapabiliyordum bu benim için çok farklı bir deneyimdi. Dalış esnasında canınızı arkadaşlarınıza emanet ediyorsunuz bu nedenle güven duygusunun ne kadar önemli olduğunu hissettim. İstanbul’da balık akvaryumunda da dalış yaptım hatta Dünya şampiyonu Şahika ERCÜMEN’de bizimle dalış yaptı bu dalış masal gibiydi, çizgi film gibiydi çok harikaydı ve çok keyif aldım.”

Katılımcı 2 “Bedensel engelli olduğum halde sualtında kendisini çok rahat hissediyordum ve çok mutlu olmuştum. Sualtında beni engelleyecek engeller yoktu gerçek hayatımda keşke böyle olsa diye bir hisse kapıldım. Normal hayatımda engelli olmam nedeniyle yapamadığım hareketleri sualtı ortamının engelsizliği nedeniyle çok rahat yapabiliyordum ayrıca görmüş olduğum deniz canlıları, balıklar, vatozlar, deniz yıldızları vs. ve sualtının atmosferi bana bu zamana kadar yaşamadığım mutlulukları yaşattı hayalim Kızıl denizde dalmak. Dalışın eğitimlerinden önce sualtında nefes alabilir miyim, dalgıç elbiselerini giyebilir miyim zorluklar yaşar mıyım, tuvalet ihtiyacımı nasıl karşılayacağım gibi pek çok endişelerim oldu ancak dalış esnasında ve dalışta düşünmüş olduğum korkuları aştım ve herhangi bir problemle karşılaşmadım sadece dalışın mutluluğu ve heyecanını yaşadım. (Hatta o kadar

heyecanlıydı ki bunları anlatırken dalış anının mutluluğunu yaşıyor gibiydi) *Dalıştan sonra dalışta başarılı oldum bundan sonra her şeyi yapabilirim hissine kapıldım*”

Katılımcı 3 *“Sualtının yerçekimi nedeniyle dezavantajlarımın sualtında kalktığını deneyimledim, normal bir kişi su altında ne yapabilecekse onun daha iyisini yapabilirim. Dalmaktan çok keyif alıyorum. Dünya'nın Kızıl Deniz'de dahil olmak üzere pek çok yerinde daldım ve dalmak beni mutlu ediyor. Sualtını keşfedilmemiş, bakir ve çok etkileyici buluyorum”*

Katılımcı 4 *“Sualtında çok rahattım karada yapamadığı hareketleri yapabiliyordum kara da ayaklarımı hareket ettirirken çok zorlanıyordum ancak sualtında çok rahat hareket edebiliyorum, sualtında kendimi normal insanlarla eşit hissettim ve bundan ayrı bir mutluluk duydum”*

Katılımcı 5 *“İstanbulda köpek balıklarının olduğu akvaryumda dalış yaptım hocalarım ve arkadaşlarım uzaktan benim fotoğraf ve videolarımı çektiler köpek balıkları ve diğer balıklarla kimseye ihtiyaç duymadan tek başına sualtında yalnız kaldım bundan çok büyük keyif aldım. Ortopedik engelli olmamam nedeniyle normal yaşamımda bacaklarının kasılırdı ve bundan rahatsızlık duyardım ancak her dalış eğitiminden sonra bacaklarımın rahatladığını ve dalış eğitiminin fiziksel ve ruhsal anlamda bana olumlu katkısı olduğunu deneyimledim”*

Katılımcı 6 *“Sualtı bambaşka bir dünya suya girince bütün engellerimden kurtuldum, engellerim ortadan kalktı. Sualtında normal insanların yapabildiği her şeyi yapabildiğim için kendimi engelli olmayanlarla eşit hissettim ve bundan dolayı çok mutlu oldum. Normal yaşamda sınırlı hareket edebiliyordum ancak su altında bu sınırlar yoktu. Televizyonda dalıcıları izlerken dalışın bana çok uzak olduğunu hissettim ancak dalış yaptığımda ulaşılması çok zor görünen bir etkinliği yaptıktan sonra kendimle gurur duydum.”*

Katılımcı 7 *“Görme engelli olsam da sualtı benim için engelsizdi çarpabileceğim bir ağaç, çöp tenekesi gibi engeller yoktu”* şeklinde deneyimlerini ifade etmişlerdir.

5.4. SCUBA Dalış Eğitimlerinin Engellilerin Sosyal Çevresine Etkisi

SCUBA dalış eğitimlerinin engellilerin sosyal çevrelerine etkisi “Farklı Ortamlar ve Kişiler Tanıma” teması altında sosyal çevrenin genişlemesi ve değişik arkadaşlık ve dostluklar kurma kategorileri altında incelenmiştir.

Tablo 6. SCUBA Dalışının engellilerin sosyal çevrelerine etkisi

Tema	Kategori	F
Farklı Ortamlar ve Kişiler Tanıma	Sosyal çevrenin genişlemesi	7/7
	Değişik arkadaşlıklar ve dostluklar	

“Farklı Ortamlar ve Kişiler Tanıma” teması ve kategorileri incelendiğinde, araştırmaya katılan engelli katılımcıların tamamı sualtı dalış faaliyetlerinin sosyal çevrelerinde ve sosyal ilişkilerinde değişikliklere neden olduğunu, çok değişik insanlarla çok değişik ortamlarda bulduklarını, çok değişik insanlarla arkadaşlık, dostluklar edindiklerini bu sayede kaliteli bir sosyal çevrelerinin oluştuğunu belirtmişlerdir. Dalış eğitimlerinden sonra pek çok faaliyete katıldıklarını, sosyal faaliyetlerinin ve arkadaşlıklarının/dostluklarının eğitim sonunda bitmediğini halen devam ettiğini ifade etmişlerdir.

Dalış faaliyetlerinin sosyal çevreleri ve sosyal ilişkilerine etkisi konusunda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

Katılımcı 1 dalış eğitimlerinin eşi ile tanışıp evlenmesine vesile olduğunu belirtmiştir ve şu şekilde ifade etmiştir. *“Dalış eğitimi nedeniyle basında haberler çıktı ve bende bu haberlere yansım eşim basındaki haberlerden beni görmüş internetten araştırmış ve bana mesaj attı ve iletişim kurmak istedi istedi, tabi ben cevap vermedim bir kaç hafta sonra bende engelliyim dalış yapabilir miyim diye tekrar mesaj attı bende ben başarabiliyorsam herkes başarabilir cevabını kendisine verdim ve kendisini hocalarla tanıştırabileceğimi söyledim ama eşim dalmaya değil beni görmeye gelmiş DESSAT’ta tanıştık ilişkimiz devam etti ve nihayetinde evlendik şu an ilk okula başlayacak olan bir çocuğumuz var.”*

Katılımcı 2 sosyal etkisi ile ilgili olarak *“Dalış faaliyetleri sürecinde eski devlet bakanlarından Kürşat TÜZMEN, milli dalıcılarımızdan Şahika ERCÜMEN ve ayrıca eski IMF başkanı Cristinhe LAGARDE ile tanışma fırsatı buldum, normal şartlarda tanışma fırsatı bulamayacağım bu kişilerle tanışmak bana ayrı bir mutluluk verdi ve kendimi daha sosyal hissettim. Dalış eğitimlerine basının ilgisinin fazla olması nedeniyle, bu ilgiden çok memnun olduğum ve önemsendiğimi hissettim dalış faaliyetini başardığımda kendimle gurur duydum. Sosyal faaliyetlerimiz dalış eğitimi ile sona ermedi İstanbul’da büyük akvaryumlar da Şahika ERCÜMEN gibi dünya dalış şampiyonları ile dalış yapma fırsatı buldum ve sosyal faaliyetlere katıldım. Dalış eğitiminde body dediğim iki arkadaş dalıyorduk sualtında karşılaştığım zorluklarda en büyük destekçim body dediğim arkadaşımды bu nedenle nedeniyle arkadaşşıma çok fazla güvendim ve bu güvenden kaynaklanan dostluğumuz dalış eğitimlerinden sonra da devam etti ve bundan sonra da devam edecek”*

Katılımcı 3 *“Dalış eğitimi sayesinde çok değişik ortamlarda çok değişik insanlarla tanıştım bu faaliyet benim için kaliteli bir sosyal çevre sağladı”*

Katılımcı 4 *“Dalış eğitimleri ve sonrasında çok farklı ortamlarda bulundum 3 defa akvaryum dalışı yaptım, akvaryum dalışlarında dünya dalış şampiyonu Şahika ERCÜMEN ile beraber dalış yaptık arkadaş olduk ve arkadaşlığımız halen devam ediyor ve bu durumdan son derece memnunum. Eğitimlerle birlikte 50 adet dalış yaptım halen özel projelerde dalış yapıyorum. DESSAT ‘ta eğitim aldığım hocalarımla irtibatımı koparmadım ve halen görüşüyorum ve onlarla dost olduğumu söyleyebilirim”*

Katılımcı 6 *“Dalıştan önceki yaşamında evden işe veya evden sağlık merkezlerine tedavi amacıyla dışarı çıkardım, çekingendim insanlarla çok fazla iletişim kurmuyordum ancak dalış sonrasında daha fazla sosyal ortamlara katıldım, sosyal etkinliklerde bulundum, eski çekincelerim ve korkularım kalmadı ve şu anda da engellilerle ilgili bir dans projesi içerisindeyim”*

5.5. SCUBA Dalış Eğitimlerinin Engellilerin Özgüvenine Etkisi

SCUBA dalış eğitimlerinin engellilerin özgüveni üzerine etkisi “Kendine Güven” teması altında korkularından kurtulma, çekingenlikten kurtulma, özgüvenlerinde artış kategorisi altında incelenmiştir. Toplumsal faaliyetlere katılımında artış ayrı bir kategorileri olarak ele alınmıştır.

Tablo 7. Engellilerin SCUBA dalışın özgüvenlerine ilişkin görüşleri

Tema	Kategori	F
Kendine Güven	Korkularından kurtulma	5/7
	Çekingenlikten kurtulma	

	Özgüvenlerinde artış	
	Toplumsal faaliyetlerde artış	7/7

“Kendine Güven” teması ve alt kategorileri incelendiğinde, Katılımcı 1 ve Katılımcı 5 dalış eğitim faaliyetinin özgüvenlerine bir katkısı olmadığını dalış eğitimi öncesinde kendilerine her türlü konuda güvendiklerini ve bu konuda bir eksiklik hissetmediklerini belirtmişlerdir. Diğer katılımcılar SCUBA dalış eğitimi sonrasında bir şeyi yapabilir miyim korkusundan kurtulduklarını, çekingenlikleri üzerlerinden attıklarını, dalış faaliyetini gerçekleştirdikten sonra bunu yapabiliyorsam pek çok şeyi başarabilirim düşüncesiyle özgüvenlerinde artış olduğunu ve toplumsal faaliyetlere daha fazla katılmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Dalış faaliyetlerinin özgüvenlerine etkisi ile ilgili diğer (1’inci ve 5’inci katılımcı hariç) katılımcıların ifadeleri;

Katılımcı 2 *“Dalış eğitimleri tamamlandıktan sonra ve dalış yaptıktan sonra engelli olmayan insanların bile yapmaya zaman zaman cesaret edemediği dalışta başarılı oldum hissiyatını hissettim, dalış esnasında yaptıklarımı normal hayatta da yapabiliyorum düşüncesindeyim bu nedenle özgüvenim çok arttı”*

Katılımcı 3 *“Karada yürümekte zorlanıyorum ancak denizde çok daha rahat hareket edebiliyorum, engelli olmayan insanların yapabildikleri her türlü hareketleri bir engelli olarak sualtında yapabiliyorum ve her türlü fiziksel hareketi sualtında yapabildiğimi görmek benim özgüvenimi çok fazla artırıyor hatta DESSAT’tan aldığım sertifika ve eğitimle özgüvenim öyle yüksek ki şu an EGE bölgesinde bir dalış okulu kurma aşamasındayım.”*

Katılımcı 4 *“Dalış eğitiminden önce çekingen ve korkarak hareket ediyordum ancak dalıştan sonra DESSAT’a toplu ulaşım araçlarını kullanarak tek başına gittim ve korkularımdan ve çekingenliklerimden kurtuldum şu an kendime çok güveniyorum.”*

Katılımcı 6 *“Dalış esnasında engelli dalıcı hocalarında olduğunu gördüm engellilerin toplumun içerisinde olduğunu bir faaliyet gösterdiklerini gördüğümde bu durum beni cesaretlendirdi ve ufkumu açtı.”*

Katılımcı 7 *“Normalde evden çıkmazdım dernek faaliyeti nedeniyle derneğe gittiğimde telefonlara bile bakmaya cesaret edemiyordum ama dalış faaliyeti gibi etkinliklere katıla katıla kendime güvenimi sağladım şimdi çok daha rahat hareket edebiliyorum.”* şeklinde dalış eğitimlerinin özgüvenleri üzerindeki etkilerini anlatmışlardır.

5.6.SCUBA Dalış Eğitiminde Engellilerin Yaşamış Oldukları Zorluklar

Engellilerin SCUBA dalış eğitiminde yaşamış oldukları zorluklar “Dalış Kıyafetlerinin Giyilmesi” ve “Ulaşım Problemleri” kategorisi altında incelenmiştir.

Tablo 8. Engellilerin SCUBA dalışında yaşadığı zorluklara ilişkin görüşleri

Kategori	F
Dalış Kıyafetleri	6/7
Ulaşım Problemleri	1/7

“Dalış Kıyafetleri” kategorisi değerlendirildiğinde, altı katılımcı özellikle ortopedik engelliler SCUBA dalış kıyafetlerinin giyilmesi ve çıkarılması konusunda büyük zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

“Ulaşım Problemleri” kategorisi incelendiğinde sadece Katılımcı 7 uzak mesafeden gelmesi ve kat ettiği yolun fazla zaman alması nedeniyle zorluk yaşadığını belirtmiştir.

SCUBA dalış eğitiminde yaşanan zorluklarla ilgili olarak katılımcıların görüşleri;

Katılımcı 1 *“Dalış kıyafetlerinin giyilmesi konusunda zorluklar yaşadım, engelliler için özel kıyafetlerin olmasının bu zorluğun giderilmesi açısından olumlu olabileceğini düşünüyorum. Faaliyette bulunan herkes çok ilgiliydi bütün sorunlarımızı çözdüler, şunu da belirtmem gerekir bu faaliyetler tamamen ücretsizdi.”*

Katılımcı 2 *“Dalış eğitimine başlamadan önce tuvalet, dalış ekipmanlarının giyilmesi ve dalışla ilgili endişelerim oldu ancak dalış ekipmanlarının giyilmesi haricinde problem yaşamadım. DESSAT tarafından engelli tuvaletinin oluşturulmuştu, engelli yatağı hizmetinin sağlanmıştı, geçiş rampaları ayarlanmıştı bu sayede herhangi bir sorunla karşılaşmadım. Ulaşım ve organizasyonel olarak engelli derneklerinin araçlarıyla bizleri evlerimizden aldılar eğitimden sonra da aynı şekilde bıraktılar.”*

Katılımcı 4 *“Dalış faaliyetleri esnasında dalış kıyafetlerinin ıslak, dar ve giyilmesi kolay olmayan kıyafetler olması nedeniyle giyilmesinde ve çıkarılmasında problemler yaşadım.”*

Katılımcı 5 *“Dalış kıyafetlerinin giyilmesi konusunda zorluklar yaşadım engelliler için özel kıyafetlerin olmasının bu zorluğun giderilmesi açısından olumlu olabileceğini düşünüyorum. Tuvaletlerin bize (engellilere) yönelik olarak yapılmalı ve erişilebilirlik bizim için çok önemli”*

Katılımcı 6 *“Dalış faaliyetleri esnasında dalış kıyafetlerinin ıslak, dar ve giyilmesi kolay olmayan kıyafetler olması nedeniyle giyilmesinde ve çıkarılmasında problemler yaşadım kıyafetleri giyerken 3-4 kişinin yardımıyla giyebildim en büyük problemim buydu. Bunun haricinde de bir problem yaşamadım.”*

Katılımcı 7 *“Yaşadığım tek zorluk Darıca’dan Değirmendere’ye olan toplu ulaşımın yaklaşık 2 saat sürmesiydi.”* şeklinde yaşamış oldukları zorlukları ifade etmişlerdir.

5.7. Eğitimcilerin Dalış Deneyimi Gözlemleri

Eğitmenlerin dalış deneyimlerine ilişkin gözlemleri “Mutluluk ve Gurur” ve “Yapabilirlik” teması olarak belirlenmiş, Mutluluk ve gurur teması, SCUBA dalışını başarabilmenin mutluluğu, kendisi ile gurur duyma, sualtındaki atmosferin vermiş olduğu mutluluk kategorileri, yapabilirlik teması ise sualtında rahat hareket edebilme, sualtında karada yapamadıklarını yapabilme kategorileri özelinde incelenmiştir. Eşitlik ise ayrı bir kategori olarak ele alınmıştır.

Tablo 9. Engellilerin SCUBA eğitimi deneyimleri

	Kategori	F
Mutluluk ve Gurur	SCUBA dalışını başarabilmenin mutluluğu	4/4
	Kendisi ile gurur duyma	
	Sualtındaki atmosferin vermiş olduğu mutluluk	
Yapabilirlik	Sualtında rahat hareket edebilme	4/4
	Sualtında karada yapamadıklarını yapabilme	
	Eşitlik	4/4

Mutluluk ve Gurur” teması incelendiğinde, eğitimciler engellilerin sualtı dalışında çok mutlu olduklarını, eğitimler esnasında çok heyecanlı olduklarını ve çabuk öğrendiklerini,

sürekli dalış yapmak istediklerini, dalış eğitimini yaptıktan engellilerin dalış eğitimi yapabildikleri için kendileri ile gurur duyduklarını, sualtının atmosferinden engellilerin çok etkilendiklerini ve mutlu olduklarını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

“Yapabilirlik” teması incelendiğinde, eğitimciler engellilerin sualtında rahat hareket ettiklerini ve karada yürüyemeyen engellilerin suyun yerçekimsiz ortamı nedeniyle sualtında bu engellerinden kurtulduklarını ve pek çok hareketi yaptıklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

“Eşitlik” kategorisi incelendiğinde engellilerin sualtındaki yerçekimsiz ortam nedeniyle çok rahat hareket ettikleri, karada yapamadıkları pek çok hareketi sualtında çok rahat yapabilmeleri nedeniyle kendilerini engelsizlerle eşit hissettikleri ve tüm engellerinden kurtulduklarını hissettikleri eğitimciler tarafından gözlemlenmiştir. Eşitlik teması engellilerin kendi ifadelerinde de belirtilmektedir.

Eğitimcilerin gözlemlerinden edinilen bilgiler ve eğitimci görüşleri şu şekildedir,

Eğitimci 1 eğitimlerin başlangıcında engellilerin çekingen olduklarını ancak eğitimler ilerledikçe bu çekingenliklerini üzerlerinden atarak rahat davrandıklarını, dalışlar esnasında çok mutlu olduklarını, dalıcıların öğrenme isteklerinin engelli olmayan dalıcılara göre çok fazla olduğunu, çabuk öğrendiklerini ve çok heyecanlı olduklarını ve sürekli dalış yapmak istediklerini, dalış sonrasında dalış yapmayı başarabilmenin gururunu yaşadıklarını, sualtında çok rahat hareket edebildiklerini gözlemlemiş bu gözlemi “Normal hayatında çay bardağı bile tutamayan engellilerin sualtındaki çok rahat hareket ettiklerini gördüm” şeklinde ifade etmiştir. Faaliyete katılan ve okul derslerine ilgisiz, sosyal hayattan kopuk bir engelli öğrencinin dalış eğitimleri sonrasında yaşamış olduğu pozitif yöndeki gelişimin engelli çocuğun ailesi tarafından kendisine “Bu çocuğa siz ne yaptınız, okuldaki derslerinde çok iyi derecede düzelme oldu evdeki hareketleri de aynı şekilde değişti ve düzeldi sürekli DESSAT’a gelmek istiyor ve burada çok mutlu” şeklinde söylendiğini ifade etmiştir. (İfadeler Eğitimci 2, Eğitimci 3 ve Eğitimci 4 tarafından da teyit edilmiştir)

Eğitimci 2 “Engelli arkadaşlarımıza suyun altında ne buluyorsunuz diye sorduğumda bütün eksikliklerimi tamamlıyorum ve sualtında herkesle eşitim cevabını veriyorlardı” şeklinde gözlemlerini belirtmiştir.

5.8. SCUBA Dalış Eğitiminin Engellilerin Sosyal İlişkilerine Etkisine İlişkin Eğitimci Gözlemleri

SCUBA dalış eğitiminin engellilerin sosyal ilişkilerine etkisine ilişkin eğitimci gözlemleri “Farklı ortamlar ve Kişiler Tanıma” teması adı altında sosyal çevrenin genişlemesi ve değişik arkadaşlıklar ve dostluklar kurma kategorileri altında incelenmiştir.

Tablo 10 Eğitimcilerin Engellilerin Sosyal İlişkilerine İlişkin Gözlemleri

Tema	Kategori	F
Farklı Ortamlar ve Kişiler Tanıma	Sosyal çevrenin genişlemesi	4/4
	Değişik arkadaşlıklar ve dostluklar	

“Farklı Ortamlar ve Kişiler Tanıma” teması incelendiğinde engellilerin bu eğitimler esnasında çok güzel dostluklar ve arkadaşlıklar kurduklarını hatta evlenenlerin bile olduğu, dalış eğitimi haricinde sosyal faaliyetlerde bulduklarını, dünya şampiyonu Şahika ERCÜMEN ile dalış yaptıkları ve arkadaş oldukları ve çok farklı ortamlarda farklı kişiler tanışma fırsatı bulduklarını eğitimcilerin tamamı tarafından ifade edilmiştir.

Eğitmenlerin bazılarının engellilerin sosyal ilişkilerine ilişkin gözlemleri şu şekildedir;

Eğitimci 1 *“Dalış eğitiminde güzel dostlukların kurulduğunu gördüm hatta şu an bu eğitim vasıtasıyla tanışıp evlenenler çocuğu olan engelli dalıcılarımız bulunmaktadır. Eğitimlerden sonra da sosyal ilişkilerimiz devam etti başka projelerde engelliler ile beraber olduk, eğitimlerden sonra da kendileri ile yıllık 20 dalış yaptığımız ve dalış faaliyetine devam ettiğimiz engelli öğrencilerimiz var ayrıca engelliler ve aileleri boş zamanlarında DESSAT’ı ziyaret etmektedirler ve burada vakit geçirmektedirler”*

Eğitimci 2 *“Dalış faaliyetinin farklı bir faaliyet olması nedeniyle sosyal etkinliklerde sohbet ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır”*

Eğitimci 3 gözlemlerini *“DESSAT tarafından yapılan bu eğitim sadece bir döneme özgü değil bu dalış faaliyeti bittikten sonra da engellilerle sosyal ilişkilerimiz devam etti ve sürekli bir aktivite içerisinde bulunduk ve engellilerin de bu yaşamın sosyal akışı içerisine dahil olduğunu gördüm. Sosyalleşme konusunda hem sosyalleşemeyenler aynı zamanda çok sosyalleşebilen engelliler vardı Eğitimden sonraki faaliyetlerde de İstanbul da yapılan akvaryum dalışlarına engellilerle beraber katıldım bu gibi faaliyetler eğitimler açısından da farklı bir sosyal etkinlik oluşturmaktadır”*

Eğitimci 4 *“Dalış faaliyetleri gerçekleştiğinde özgüvenlerinde ki artışla beraber daha rahat hareket etmeye başladıklarını gözlemledim. Bizimle olan paylaşımlarının arttığını sosyal medya paylaşımlarının arttığını ve kendilerine olan güvenlerinin arttığını gözlemledim”* şeklinde SCUBA dalış eğitimlerinin engellilerin sosyal ilişkilerine olan gözlemlerini ifade etmişlerdir.

5.9. SCUBA Dalış Eğitiminin Engellilerin Özgüvenlerine İlişkin Eğitimcilerin Gözlemleri

SCUBA Dalış Eğitiminin Engellilerin Özgüvenlerine İlişkin Eğitimcilerin Gözlemleri “Kendine Güven” teması altında korkularından kurtulma, çekingenlikten kurtulma, özgüvenlerinde artış kategorileri olarak incelenmiştir.

Tablo 11. Eğitimcilerin engellilerin özgüvenlerine ilişkin gözlemleri

Tema	Kategori	F
Kendine Güven	Korkularından kurtulma	4/4
	Çekingenlikten kurtulma	
	Özgüvenlerinde artış	4/4

“Kendine Güven Teması” incelendiğinde eğitimciler dalış eğitiminin ilk başlarında engellilerin engellerini saklamaya çalıştıklarını ancak ilerleyen zamanlarda bu çekingenliklerinden kurtulduklarını, dalış korkusunu eğitim aldıkça ve dalmaya başladıkça attıklarını ve kendilerine olan güvenlerindeki artışı gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

Eğitimcilerin engellilerin özgüvenleri ile ilgili gözlemlerine ilişkin ifadeleri;

Eğitimci 1 *“Eğitimin ilk dönemlerinde engelliler engelliliklerini gizlemeye çalışan engelliler vardı. Dalış kıyafetlerini toplu ortamlarda giymek istemiyorlardı ancak ilerleyen dönemlerde oluşan sosyal ortam ve dalışın vermiş olduğu özgüven ile bu engellerini saklamadılar kendi durumlarını gayet normal olarak kabul ettiklerini gözlemledim hatta sosyal medyadan resim, video paylaştıklarına şahit oldum. Evinden çıkmayan engellilerin dalış eğitimleri başladıktan sonra DESSAT’a toplu ulaşım imkanlarını kullanarak hiçbir*

yardım almadan kendileri gelmeye başladılar bu bana göre özgüvenlerinde ki değişimin bir sonucudur.”

Eğitimci 2 “Normal hayatında hiçbir şey yapmayan evinde kalırken kapı çalındığında bile kapıya bakmayan, okul hayatında dersleri kötü olan engellilerin dalış eğitimlerinden sonra derslerinin iyileştiği, sosyal hayatta daha aktif olduklarını gözlemledim ev içerisindeki aktivitelerinin arttığını da aileler kanalıyla tarafıma aktarılmıştır.”

Eğitimci 3 “Engelliler eğitime ilk başladıklarında konuşmaya bile cesaret edemiyorlar ve çok çekingen hal ve hareket içindeydiler ancak eğitimler devam ettikçe ve dalış faaliyetleri gerçekleştikçe özgüvenlerinde ki artışla beraber daha rahat hareket etmeye konuşmaya, sorular sormaya sosyal ortamın içine daha iyi girdiklerini gördüm” şeklinde dalış eğitimlerine katılan engellilerin özgüvenleri ile ilgili gözlemlerini ifade etmişlerdir.

5.10. SCUBA Dalış Eğitiminde ve Organizasyonel Anlamda Eğitimcilerin Yaşanan Zorluklara İlişkin Gözlemleri

SCUBA Dalış Eğitiminde ve Organizasyonel Anlamda Eğitimcilerin Yaşanan Zorluklara İlişkin Gözlemleri “Dalış Kıyafetleri” ve “Kamusal Zorluklar” olarak iki kategori olarak incelenmiştir.

Tablo 12. Eğitimcilerin Dalış Eğitimindeki Yaşadığı Zorluklar

Kategori	F
Dalış Kıyafetleri	4/4
Maddi Zorluklar	1/4

“Dalış Kıyafetleri” teması incelendiğinde eğitimcilerin tamamı engellilerin özellikle ortopedik engellilerin dalış kıyafetlerini giyme ve çıkarma konusunda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“Maddi Zorluklar” teması incelendiğinde ilk eğitimlerin kamu kuruluşlarının havuzları kullanılarak yapılması gerektiği ve kamusal kuruluşlarının bu eğitimden ücret istemeleri nedeniyle zorluklar yaşandığı belirtilmiştir. Eğitimcilerin gönüllülük esasına göre eğitim faaliyetlerini yürüttüklerini ancak belli bir süre sonra sıkılmaya başladıkları bunun nedenlerinden bir tanesinin de ücret konusu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca rehabilitasyon merkezlerinin sualtı eğitiminden sağlanan faydayı gördüklerinde kendi ekonomik kaygıları nedeniyle eğitimin başlarında vermiş oldukları desteği çektikleri Eğitimci 1 tarafından ifade edilmiştir.

Eğitimciler dalış eğitimlerinde karşılaşmış oldukları zorlukları ilişkin ifadeleri;

Eğitimci 1 “Engelli dalış eğitmenliği normal dalış eğitmenlerine oranla en az iki kat fazla efor gerektirdiğinden gönüllü olan eğitmenler belli bir süre sonra isteksiz hale geldiler. Tabii eğitimciler açısından bu isteksizliğin birçok etmeni olabilir ücret konusu da bunlardan bir tanesi olabilir. Dalış eğitiminin ilk safhasının havuz da olması gerekmektedir bu konuda kamu kurumlarının havuzlarını kullandık ancak kamu kurumu havuzundan sorumlu yetkililer engellilerden ücret talebinde bulunmaları nedeniyle zorluklar yaşadık. Bu tür organizasyonların başarılı olabilmesi için tüm kamu kuruluşlarının desteğinin önemli olduğunu düşünüyorum. Rehabilitasyon merkezleri eğitimin ilk dönemlerinde olumlu destek vermelerine rağmen sualtı dalışının engelliler üzerinde daha olumlu tepki görmeleri nedeniyle kendi ekonomik kaygıları ile olduğunu düşünüyorum ileriki dönemlerde negatif yaklaşımlarla karşılaştık. Engellilerin zorluğu olarak dalış ekipmanlarının giyilmesi konusunda zorluklar yaşadıklarını gördüm.”

Eğitimci 2 “Engellilerin engelli olmaları nedeniyle normal dalış kıyafeti ile su altında üşüme hislerinin oluştuğunu normal şartlarda bile dalış esnasında üşüdüklerini gözlemledim. Bu nedenle engelliler için onların üşümesini engelleyen özel kıyafetlerinin olması gerektiğini düşünüyorum. Dalış eğitimine karar verme sürecinde engellilerin karar verme süreçleri aileleri tarafından belirlendiği için, onların eğitime katılma konusunda karar verebilmeleri için ailelerin ikna edilmesi gerçekten zor bir süreçti. Bu nedenle engelli dalış eğitmenimizin onların karar verme sürecinde çok etkili olduğunu gördüm. Dalış faaliyeti uzun süreli bir süreç olması nedeniyle eğitmenlerinde normal hayatlarında ki ekonomik zorluklarının giderilmesi maksadıyla ücret konusunda desteklenmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Devlet desteği ve ekonomik anlamda güçlü sivil toplum örgütleri tarafından ekonomik desteğin bu tip projelerde önemli olduğunu düşünüyorum.”

Eğitimci 3 “Engellilerin dalış teçhizatlarını ve kıyafetlerini giydirirken çok zorluklar yaşadık özellikle ortopedik engellilerde bir engellinin giydirilmesinde en az aileler de dahil olmak üzere 3-4 kişiye ihtiyaç duyuyorduk bu konuda gerçekten zorlandık” (Eğitimci 4 de benzer ifadeler kullanmıştır) şeklinde yaşamış oldukları zorlukları belirtmişlerdir.

6. Tartışma

Hannah Pearson (2016) yapmış olduğu araştırmada iki soru üzerinden Scuba dalışlarının engelliler üzerindeki etkisini araştırmıştır.

1. Engelli bir kişi SCUBA dalışını nasıl deneyimler?
2. Bu deneyimler sosyal katılımı ne anlama geliyor?

İlk soruda, engellilerin SCUBA dalışı sırasındaki deneyimlerini incelediğini, içsel fenomeni katılımcılardan sağlanan bilgilerden faydalanarak çalıştığını belirterek katılımcılardan sağlanan bilgilerden faydalandığını belirtmiştir. SCUBA dalışına katılan tüm engelliler, dalış sonucunda, güçlü vücutlu dalgıçlarla eşit bir seviyeye ulaşabildiklerini ve tekerlekli sandalyelerinin dışında bir aktiviteye katılabildikleri uzun süreli dalışlardan sonra bazılarının günlük ağrılardan kurtulabildiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcının ise dalış sırasında çok daha rahat nefes aldığını söylemiştir. Kaplin ve Becker (2011) bunun nedeninin tekerlekli sandalyesinin dışında olması ve vücudunun ve diyaframının artık oturmakla kısıtlanmaması olarak değerlendirmiştir. Katılımcılar, tüplü dalış deneyimleri sayesinde, artan sayıda sosyal etkileşimin önünün açıldığını söylemektedirler. Başka bir katılımcı herhangi bir tatile gittiğinde bu dalış eğitimi sayesinde ortak ilgi duyduğu insanlarla beraber olacağını ve sohbet edeceği konusunda emin olduğunu ifade etmektedirler. Dalışa katılan engellilerden ikisi dalış esnasında etkileşime girdikleri insanlar hakkında önceden oluşturulmuş fikirlere sahip olmadıklarını, ancak ortak tüplü dalış sosyal ilişki içerisinde olabileceklerini söylemektedirler. Veri materyalinde yaşanan insan ilişkileri açısından en güçlü sonuç, SCUBA dalışı nedeniyle dalgıçlar arasındaki karşılıklı ilişkileri kolaylaştırması olarak belirtilmektedir.

Dalış tatilleri, barbekü ve yardım etkinlikleri deneyimleri, bu deneyimlerin sosyal katılımı ilgili olarak ne anlama geldiğine ilişkin ikinci araştırma sorusunun yanıtını olarak Hannah Pearson (2016) aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır. SCUBA dalışı tüm katılımcılar tarafından neredeyse her yerde yapabilecekleri ve bir yabancıyla ortak noktaları olan eğlenceli ve sosyal bir aktivite olarak deneyimlemiş ve aktiviteye sosyal katılımlarını artırdığını belirtmişlerdir. Bir engelli, ilk başta SCUBA dalışını başarılı bir şekilde yapabilme yeteneği konusunda isteksiz olduğunu, ancak sosyal bir barbeküden

söz edilince fikri değiştiğini ve dalış eğitimine katıldığını belirtilmiştir. SCUBA dalışının dünyanın kapılarını engelli dalgıçlara açtığını, tüm katılımcılar tatil rezervasyonu yaparken SCUBA dalışını düşünerek yaptıklarını anlatmışlardır. Tüplü dalış, dalgıçlar arasında sosyal deneyimlerini genişletmesi ve yaşam dünyasını yoğunlaştırması açısından fırsatlar yarattığını gözlemlemiştir. Dalış tatillerinin, barbekü ve yardım etkinliklerinin deneyimlerinin, sosyal etkileri önemli olduğu ve bu konunun araştırmaya değer olduğunu bu araştırmada da belirtmektedir.

Sporun engelliler üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Abdullah vd. (2017) tarafından 60 erkek ve 40 kadın tekerlekli sandalyeye bağlı engelli üzerinde yapılan araştırmada. Sporun engellilere yönelik olarak sosyal entegrasyon, fitness odaklı, sosyal duyuşsal, görev ve egolar üzerindeki etkileri incelenmiş. Spora katılımların engellilerin sosyalleşmesine katkı sağladığı, aidiyet duygularını geliştirdiğini, yeni çevre ve yerleri keşfetme fırsatlarına sahip olabilme imkanlarına kavuşmalarına katkı sağladığı, spor faaliyeti ile engellilerin dışlanmışlıktan kurtulabileceğini ve daha anlamlı bir hayat yaşayabileceklerini sonucuna ulaşmıştır.

İstanbul Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) özelinde Yıldırım (2011) tarafından 2009-2010 eğitim dönemindeki eğitimlere katılan engelli kursiyerler incelenmeye çalışılmıştır. Engellilerin eğitime katılma nedenleri; eğitim eksikliğini giderme fikri, yeni bir şey öğrenme isteği, bir şeyler üretebilme ve kendi kendine yetebilme duygusu gibi vb. olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitime katılan engellilerde bekar oranı engelli olmayanlara göre çok fazla bulunmuş bununda engellilerin karşılaştıkları sorunların aile kurmalarına ve ailevi sorumluk almalarına engel olduğu vurgulanmıştır. Kendi gelişimlerine katkıda bulunmak isteyen engellilerin oranı %52,2 iken engelli olmayanların oranı %37'lerde kalmıştır bu durum engellilerin kursiyerlerin özel koşulları itibarıyla eksiklik duydukları alanlarda kendilerini başka alanlarda geliştirerek bu duyguyu bastırabilecekleri sonucu çıkarılmıştır. Bu yolla engelliler hem kendisine hem de çevresine yararlı olduğu duygusunu hissettikleri belirtilmiştir. Eğitimlerin sonucu özgüvene sahip olmayanlar özgüvene sahip olabilecek, özgüven sahibi olanlar da bunu daha da pekiştirebileceklerdir şeklinde ifade edilmektedir. İSMEK kurslarına sosyal çevre edinmek için gelen engelli olmayanların oranı %1,8 iken engellilerde bu oran %8,9 olarak tespit edilmiş olup bu durum engellilerin bu tür faaliyetleri sosyal çevre edinmek amacıyla engelli olmayan insanlara göre daha fazla tercih ettikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Kurslara iş sahibi olmak amacıyla katılan engelli olmayanların oranı %16,6 olarak görülmekteyken, engellilerde bu oran %17,2"dir. Bu sonuçta bu tür faaliyetlere iş bulma ümidiyle katılan engellilerin oranının fazla olduğunu göstermektedir.

Henrykowska ve arkadaşları (2021) 182 engelli üzerinde yapmış oldukları araştırmada tüplü dalışın engelliler üzerindeki zihinsel, özgüvenlerine yönelik, sosyal etkileşimlerini dalış yapanların algıları ve yapmayanların algılarını karşılaştırmak suretiyle incelemeler yapmış. Dalışın engelliler üzerindeki ruh sağlığına etkisine, özgüvenlerine olan etkisine, sosyal ilişkilerine yönelik etkilerine, kas güçlerinin ve hareket kabiliyetlerinin gelişimine etkisi, solunumun rahatlamasına etkisi, ağrı azaltmaya yönelik etkileri ile ilgili sorulara yüksek oranda olumlu yanıt verdikleri araştırma sonucunda bulunmuştur.

Henrykowska ve arkadaşları (2021) dalışın, engelliler için başarılı bir rehabilitasyon biçimi olduğunu, dalışın engellilerin zihinsel ve fiziksel durumlarını iyileştirmelerine yardımcı olabileceğini, bununda genel yapabilirliklerinin iyileşmesine etki edeceğini belirtmektedir.

“Birlikte Dalış”, ilişki kurmayı gerektiren ve birden fazla yılı kapsayabilen uzun vadeli konut projeleri gibi her iki tarafın da yüksek katılımını gerektiren işbirlikçi bir ilişkidir. Bu haliyle, beşerî ve fiziksel sermayenin sağlanmasını birleştirir, ancak aynı zamanda önemli sosyal ve ilişkisel faydalar sağlar (Weavera vd., 2019, 435).

7. Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de bir sivil toplumu örgütü olarak faaliyetlerini devam ettiren DESSAT’ın 2011-2013 yılları arasında sosyal sorumluluk projesi kapsamında engellilere yönelik yapmış olduğu SCUBA dalış eğitim faaliyetinin engellilerin kapasite (yapabilirlik) yoksunluğunun azaltılmasına büyük oranda katkı sağladığı görülmektedir.

Engellilerin tamamı arkadaş ve engelli derneklerinin tavsiyeleri üzerine SCUBA dalış eğitim faaliyetine katıldıkları, bu eğitim faaliyetinin sağlıkları açısından olumlu olabileceği, sualtındaki yapabilirliklerini (neleri yapıp neleri yapamayacaklarını) görmek istemeleri ve sualtı dalışında nasıl bir deneyim yaşayacaklarını merak etmeleri ve diğer engellilere örnek teşkil etmek amacıyla eğitime katıldıklarını belirtmişlerdir.

SCUBA dalış faaliyetinde ve sonrasında engellilerin sualtının büyüleyici atmosferinden, gördükleri balıklar, vatozlar, denizatları, gibi deniz canlılarından etkilendikleri, sualtındaki kayalar ile deniz tabanına dokunmanın ve sualtındaki sessizlik nedeniyle huzur buldukları görülmüştür. Yapılan değerlendirmede engellilerin dalış eğitimi faaliyetinde çok mutlu oldukları ayrıca engelli olmayan bireylerin bile yapmakta çekince gösterdikleri bir faaliyeti yapabilmeyen ve başarabilmeyen gururunu yaşadıkları tespit edilmiştir. Engellilerin su altınının yerçekimsiz ortamı nedeniyle sualtında çok rahat hareket ettikleri, karada yapamadıkları birçok hareketi sualtında yapabildikleri ve sualtında engellerinden kurtuldukları ifade edilmiştir. Bu nedenle engellilerin sualtında kendilerini engelli olmayan bireyler ile eşit hissettikleri görülmektedir. SCUBA dalışı eğitim faaliyetinin engellilerin çekingenliklerinin ve korkularının ortadan kaldırılmasında, kendine güvenlerinin artmasına, sosyal hayata katılımlarında ve sosyal çevrelerinin genişlemesine, değişik ortamlarda bulunmalarına, değişik ve farklı arkadaşlar ve dostluklar edinmelerine vesile olduğu, bu anlamda SCUBA dalış faaliyetinin engellilere toplumsal faaliyetlere katılım konusunda olumlu sonuçlar sağladığı tespit edilmiştir.

Engellilerin en büyük zorlukları dalış kıyafetlerinin engellilere yönelik olmaması nedeniyle yaşamış oldukları zorluklardır. Sorunun giderilmesi maksadıyla dalış kıyafetlerinin engellilerin giyip çıkarmakta zorlanmayacakları şekilde engellilerin ihtiyaçlarına göre üretilmesinin engellilerin karşılaşabileceği zorluğu ortadan kaldıracığı değerlendirilmektedir. Eğitimlerin uzun süreli ve zaman gerektiren pahalı eğitimler olması nedeniyle eğitimci ücretleri dahil olmak üzere diğer masrafların karşılanmasında DESSAT’ın zorluklar yaşandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle özel ve kamu kuruluşlarının dezavantajlılara yönelik faaliyetlerinde sivil toplum örgütlerine destek olması önemlidir ve maddi olarak karşılaşılabilecek sorunların çözümlenmesinde katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak SCUBA dalış eğitimi faaliyetlerinin engellilerin kapasite yoksunluğunu azaltma açısından önemli katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu tür faaliyetlerin artırılması tek seferlik olmaması sürekliliğinin sağlanması önemlidir. Tüm kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin engellilerin kapasitelerinin artırılmasına yönelik bu tür faaliyetleri hayata geçirmesinin engellilerin toplumsal hayata katılımı ve kapasitelerinin geliştirilmesi açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Abdullah, Nagor Meera- Shapie, Mohamad Nizam Mohamed- Lan, Norazhan Che vd. "Persons with Disabilities and Their Motives for Participating in Sports", *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, (25), 51-58, 2017.
- Arıkan, Rauf. *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, 3. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017.
- Benli, Abdurrahman-Yenihan Bora. "Yoksulluğun Kavramsal Çerçevesi". *Yoksulluk Farklı Boyutlarıyla*. Ed. Gökçe Cerev-Bora Yenihan. Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd.Şti, 2018.
- Cerev, Gökçe. "Türkiye'de Yoksulluğun Boyutu". *Yoksulluk Farklı Boyutlarıyla*. Ed. Gökçe Cerev-Bora Yenihan. Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd.Şti, 2018.
- David, Silverman. *Interpreting Qualitative Data*. 66, London: SAGE Publication Ltd., 2014. Erişim 15 Aralık 2022 https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&idBvmICwA=AQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=David+Silverman+qualitative+research+5th+edition&ots=sM4rIP8X&sig=wXiecdmFFEr9QSYRugRExRWq1RM&redir_esc=y#v=onepage&q=boredome&f=false
- DESSAT, Değirmendere Sualtı Topluluğu (t.y.a). "Engel Sizsiniz". Erişim 29 Ekim 2022. <http://www.dessat.org/engelsiz-deniz.html>
- DESSAT, Değirmendere Sualtı Topluluğu (t.y.b). "Hakkımızda". Erişim 29 Ekim 2022. <http://www.dessat.org/hakkimizda.html>
- Gibson, William J.-Andrew Brown. *Working with Qualitative Data*. London: Sage Publications, Ltd, 2009
- Kalaycıoğlu, Ersin. *Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset, Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslâm, (drl. E Fuat Keyman-A. Yaşar Sarıbay)*, Ankara: Vadi Yayınları, 1998,
- Kaplin, Adam-Becker, Daniel. "SCUBA Diving Improves Function of Body, Mind in Vets with Spinal Cord Injury". Johns Hopkins, 2011. Erişim 01 Kasım 2022. https://www.hopkinsmedicine.org/news/media/releases/scuba_diving_improves_function_of_body_mind_in_vets_with_spinal_cord_injury
- Keyman, Fuat. "Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye". *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 4*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2004 Erişim 15 Aralık 2022. https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_Std_4.pdf,
- Neuman, W. Lawrence. *Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* C.1. (Çev. Sedef Özge), Ankara: Yayınodası Yayıncılık, Ankara, 2017
- Pearson, Hannah. *What Can SCUBA Do For You? A phenomenological exploration of the haptic sense in SCUBA diving for people with a disability*. Norwegian: Department of Physical Education Norwegian School of Sport Sciences, Master Thesis in Sport Sciences, 2016

- Henrykowska, Gabriela-Soin, Joanna- Siermontowski, Piotre. "Scuba Diving as a Form of Rehabilitation for People with Physical Disabilities". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, (18), 5678. 2021
Erişim 02 Ocak 2023. <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/11/5678>
- İçduygu, Ahmet-Meydanoğlu, Zeynep-Sert, Deniz Ş. Sert. "Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası". *CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP) Türkiye Ülke Raporu II*, İstanbul: TÜSEV Yayınları, 2011
- Sen, Amartya. *Inequality Reexamined*, London: Harvard University Press, 1992
- Sen, Amartya. *Social Exclusion: Concept, Application, And Scrutiny*. Philippines: Asian Development Bank, 2000
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (ty). "Dernek Sayıları". Erişim 29 Ekim 2022. <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (ty). "Sendikalara İlişkin İstatistikler". 29 Ekim 2022. <https://www.siviltoplum.gov.tr/sendikalara-iliskin-istatistikler>
- T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü (2020). "Yeni Vakıflar". Erişim 29 Ekim 2022. <https://www.vgm.gov.tr/vakif-islemleri/vakif-istatistikleri/yeni-vakiflar>
- Tokol, Aysen. "Sosyal Politikanın Tarafları". *Sosyal Politika Genişletilmiş ve Güncellenmiş 11. Baskı*. Ed. Aysen Tokol-Yusuf Alper. 98. Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım Ltd.Şti. 2020
- Weavera, Todd- Mulderb, Mark- Koppenhaferc, Leslie- Scottd, Kristin- Liue L., Richie. "Diving in together or toes in the water: The interplay of community and nonprofit engagement in poverty alleviation", *Jurnal of Bussines Research*. (100), 431-440. 2019. Erişim 15 Ekim 2022. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296318306416>
- Yıldırım, Yusuf Ziya. *Dezavantajlı Bir Grup Olarak Engellilere Yönelik Eğitim Faaliyetleri; İSMEK Örnekleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 2011